

TREBALL FINAL DE MÀSTER

Títol-
Perspectives sobre la participació juvenil.
Cal modificar o incorporar la participació puntual?

Autora-
Anna Matallana Pérez

Tutor-
Jaume Trilla

Data presentació-
4-09-2010

Universitats organitzadores:

Universitat de Girona

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona

UNIVERSITAT DE BARCELONA

Universitat de Lleida

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

Amb la col·laboració:

Generalitat de Catalunya
Departament d'Acció Social i Ciutadania
Secretaria de Joventut

agència catalana
de la joventut

ÍNDIX

- 1. Introducció..... 3
- 2. Context, perspectives i termes..... 3
- 3. Formes de participació juvenil..... 7
- 4. Estudi cas concret, el CMJ de Mataró i la jornada de debat sobre el futur dels Consell Municipals.....12
- 4. 1 El consell municipal de joventut de Mataró.....13
- 4.2 Resum i estudi de les actes del CMJ de Mataró.....14
- 4.3 Jornada de debat sobre el futur dels consells municipals.....20
- 5. Conclusió..... 23
- Bibliografia..... 25

1. INTRODUCCIÓ

En el present treball s'analitza quina és la situació de la participació juvenil en el context social, econòmic i cultural en el que vivim actualment, així com les diferents perspectives que conviuen al respecte. Després es descriuen algunes de les diferents formes de participació que existeixen en l'actualitat, focalitzant-nos en les perspectives que cada un té sobre la participació puntual/individual. Per últim, s'exposa un cas concret de participació sobre els consells municipals de la ciutat de Mataró, i de manera específica, s'analitza el Consell Municipal de Joventut de la ciutat. L'eix central del treball és posar de manifest el dualisme existent vers la participació puntual, esporàdica o individual; dualisme entre si cal incorporar i/o acceptar aquest tipus de participació perquè és el resultat del nostre temps i és quelcom positiu; o bé, si el que cal és modificar la participació puntual perquè va en contra de l'ideal participatiu on l'associacionisme és la clau per crear teixit social i arribar a una plena ciutadania.

2. CONTEXT, PERSPECTIVES I TERMES

En el primer bloc parlarem sobre com el context social, econòmic i cultural ha pogut influir i desencadenar la participació individual i puntual; sobre quins són els trets més significatius de la participació jove avui; i per últim farem referència a alguns dels termes nous que han sorgit per designar aquest tipus de participació.

El context actual ve marcat per una situació de precarietat laboral que condiciona una dependència econòmica (normalment dels familiars) que dificulta l'accés a l'habitatge, que també s'ha encarit, impossibilitant als joves arribar a l'emancipació. A això cal sumar l'allargament en l'etapa de formació i la necessitat de formar-se continuament. Els joves tenen un sentiment de desconfiança en les institucions i en l'administració, ja que no ha estat ni està sent capaç de solucionar la

dificultat d'accedir a una plena ciutadania; l'individu esdevé l'únic responsable del seu propi futur (creant sentiments d'angoixa sobre les pròpies decisions). Tots aquests factors porten als joves a una situació de dependència, d'incertesa i augment del risc, que no fa altra cosa que dificultar l'accés a una plena ciutadania, excloent amb una major diferència a aquells joves amb una situació econòmica i/o social precària. Amb això deixem constància que el grau d'implicació, en el que hauria de ser una *democràcia participativa*, ve marcat per les condicions econòmiques, socials i culturals abans esmentades, de manera que els joves i el seu grau de participació pateix les conseqüències de les desigualtats lligades a la seva classe social, gènere, origen cultural i situació laboral i econòmica:

“[...]un estatus laboral o instructiu més elevat dels joves correlaciona tant amb una disposició més gran a haver participat durant la vida com amb la disposició a fer-ho en l'actualitat. Així, els joves que ni estudien ni treballen i els joves treballadors que no estudien són els que menys tendeixen a participar o haver participat en entitats, com també els que han deixat d'estudiar després dels estudis obligatoris. En canvi, els joves que compaginen estudis i feina, els estudiants universitaris, i en general, els que encara estan en edat d'estudiar, així com els treballadors de més estatus, mostren més disposició a participar. Amb relació al moment d'emancipació, els joves que més han participat i participen són els emancipats sense família”.¹ (pàg. 103)

La construcció de l'identitat juvenil ve marcada per el consum, el temps de lleure i l'oci, on es busca la llibertat individual (falsa llibertat que el que crea és més dependència) i on les emocions juguen el paper principal essent el motor de mobilització individual. Els joves viuen en un continu *carpe diem* on el que importa és el present, no els resultats a llarg termini degut al sentiment d'incertesa creat per el cúmul de situacions explicades anteriorment.

¹ Isaac González i Balletbó; Jordi Collet i Sabé; Josep Sanmartin i Morant. Barcelona. *Participació, política i joves. Una aproximació a les pràctiques polítiques, la participació social i l'afecció política de la joventut catalana*. Institut de Govern de Polítiques Públiques (IGOP), Secretaria de Joventut de la Generalitat de Catalunya. Col·lecció Estudis, n.22. Juny 2007.

Com a conseqüència d'aquest conjunt de factors² mostrats anteriorment la participació dels joves es veu modificada. En primer lloc parlarem de presentisme i emocions, els joves volen obtenir resultats immediats de les seves pròpies accions (és el que s'ha anomenat activisme d'impacte)

“El que sembla exercir més pes és en la voluntat de compartir emocions, experiències i vivències junts. L'emoció juga el paper principal. Les motivacions més importants per a les noves generacions a l'hora de participar no són els valors tradicionals (deure, projecte comú, obligació...) sinó factors lligats a la qualitat de vida i control del propi temps. La solidaritat no desapareix, ni el diàleg, ni les emocions, ni la compassió; sinó que es generen d'altres menys determinades i més voluntàries.”³

La participació també es veu afectada per la flexibilitat a l'hora d'assumir compromisos, els joves busquen dinamisme i diversitat en les formes de participació més horitzontals. El pes de l'individualisme causat per els canvis socioeconòmics ha generat dues perspectives al respecte: d'una banda, es considera l'individualisme com un factor negatiu ja que trenca amb una visió col·lectiva de l'entorn, trenca amb un *nosaltres* organitzatiu en un projecte comú, capaç d'intervenir en la participació col·lectiva. D'altra banda, hi ha autors que consideren que aquest individualisme no trenca amb una visió global del món, és més, a través dels moviments socials d'impacte es justifica la continuïtat d'accions locals basades en valors globals, és per això que consideren que la solidaritat no desapareix, ni el compromís amb els propis ideals, el que canvia és la manera com s'expressen.

“[...]l'aparició dels nous moviments socials (feminista, antiracisme, ecologista,etc) que han creat desconcert (possiblement per les seves aparicions puntuals), però cal tenir en compte que aquests moviments no parteixen d'idees sectorials, sinó que provenen d'una visió global del món i de l'entorn dels joves. Els joves simbolitzen canvi, renovació, crisi...són un mitjà a través del qual les noves idees accedeixen a la societat; després aquestes idees s'expressen en forma de moviments que semblen sectorials.” (pàg. 135)⁴

² Aquests factors s'han explicat de manera molt resumida ja que el que ens interessa és tenir una idea general sobre com afecta el context actual en la participació dels joves.

³ Isaac González i Balletbó; Jordi Collet i Sabé; Josep Sanmartin i Morant. Op. Cit pàg 27

⁴ Jordi Serrano; David Sempere; Gemma Martín. Barcelona. *Joves i participació a Catalunya*. Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia. Col·lecció Estudis nº 2.. Desembre 1999.

El que està clar és que la participació puntual està lluny del que s'havia considerat fins ara *l'ideal participatiu*, basat en accions participatives que englobaven el compromís, l'execució d'un projecte col·lectiu comú, la obligació, el deure, la creació d'una xarxa social sòlida, etc; en l'actualitat les accions participatives que es donen potser engloben un d'aquests valors però no tots alhora.

Seguint aquesta línia de participació puntual, han sorgit diferents termes per tal de donar una explicació a les seves causes i com es dona; un terme és *la participació de baixa i alta intensitat*, *l'esponjament de la participació*, i *la ètica del no deure*. Si parlem de participació de baixa intensitat –inclou les accions participatives puntuals i les que només són econòmiques- i alta intensitat –inclou les que els joves són membres actius constants, organitzadors o usuaris, amb vincles de compromís i de manera altruista- ens interessa resseguir que, segons l'estudi⁵ realitzat per l'Observatori Català de la Joventut i l'IGOP, l'activisme amb un compromís personal més alt es dona entre els 20 i els 24 anys, i és a mesura que els joves arriben a l'adulthood (s'emancipen i tenen família) que el número disminueix. L'activisme juvenil d'alta intensitat tendeix a evolucionar i transformar-se, passant a ser una *actitud existencial* que s'adquireix en un moment de la vida, com una *experiència més o menys puntual* d'un moment determinat de la joventut. Aquí doncs, podem veure com s'equipara la participació d'alta intensitat com un ritus de pas entre la joventut i l'edat adulta, un terme que compendria la transitorietat de la *joventut*, ja que a mesura que els joves 'semblen' tenir més obligacions el seu nivell de participació disminueix. Val a dir, que segons el mateix estudi, només un 10% dels joves desenvolupen una participació d'alta intensitat. Amb això es posa de manifest que, efectivament, els nivells de participació juvenil són baixos, però són baixos en termes de participació d'alta intensitat, on es demana als

⁵ Jordi Serrano; David Sempere; Gemma Martín, Op. Cit. pàg. 25 i 26

joves un compromís i una obligatorietat que no estan disposats a assumir, per tant, com afirmen alguns autors, podríem considerar que no estem davant d'una crisi de participació sinó en una transformació en les formes de participació més tradicionals.

El terme *d'esponjament de la participació* és un terme que s'utilitza per allunyar-se de la idea que la participació està en una crisi irreversible (és un dels punts de vista), però també s'allunya de l'altre punt de vista que considera que la participació és una “dinàmica social sistemàticament positiva”; l'esponjament participatiu tendeix a centrar-se únicament en ‘algun’ dels aspectes que s’han assenyalat abans com l’ideal participatiu. Són accions que tindrien més a veure amb la participació puntual d’impacte que en un moment donat pot estar compromesa amb un valor concret. I per últim parlarem del terme de la *ètica del no deure*, aquesta idea va lligada amb el context d’incertesa, reflexivitat i procés d’individualització que condicionen les formes de participació, esdevenint tant ‘líquides’ com la resta de la vida social. Seguint aquesta idea, es considera que el compromís no significarà estar afiliat a un projecte compartit i rígid, es tendirà a acceptar menys que “participar porta implícit sacrifici, obligació i subordinació al projecte”, egoisme i altruisme, compromís i oci aniran cada vegada més lligats deixant de ser termes aparentment oposats. Per als joves el fet d’haver d’afirmar-se individualment i preocupar-se per els altres no són conceptes contraris “ans al contrari, es reforcen i s’enriqueixen mútuament”⁶. Així doncs, aquí podem veure com la participació puntual i individual s’explica segons el context ‘líquid’ en el que vivim, en aquest cas, es presenta com un fenomen positiu, on els joves deixen de banda les formes més tradicionals i rígides, per unes formes més laxes, però no per això menys participatives. Més endavant, exposarem l'altra cara de la moneda en la que l'associacionisme més tradicional critica durament aquest tipus de participació.

⁶ Jordi Serrano; David Sempere; Gemma Martín, op. Cit pàg. 27

3. FORMES DE PARTICIPACIÓ JUVENIL

En el segon bloc exposarem diferents formes de participació juvenil, focalitzant-nos sobretot en la perspectiva que tenen de la participació puntual: analitzarem l'associacionisme, la participació individual, les assemblees i els consells locals i municipals.

L'estudi sobre la participació jove⁷ posa de manifest la difícil situació en la que es troba l'associacionisme tradicional: *“la difícil situació en què es troba l'associacionisme de caire més tradicional a causa d'un context social molt dinàmic en el qual no s'afavoreix la participació de les persones joves; alhora, però, entre molts dels i les joves amb voluntat de participació sorgeixen noves inquietuds i noves maneres de participar.”* (pàg. 31). Aquesta visió exemplifica un punt de vista que considera que la participació juvenil en associacions (i parlem aquí de joves que participen-participació d'alta intensitat- no d'usuaris) és baixa com a conseqüència del context socioeconòmic actual; alhora, però, posa de manifest que sí que hi ha un conjunt de joves que participen. En altres estudi trobem una sèrie de raons per les quals els joves no pertànyen a una associació, les tres primeres són: falta d'interés, falta de temps i falta d'informació. Aquí cal tenir en compte que la falta d'interés i la falta d'informació són una conseqüència de l'altra (si no t'interessa no busques informació) i també cal afegir el poc finançament que reben les associacions, el qual no els hi permet difondre la seva informació com caldria. Sobre la falta de temps es planteja la necessitat de donar el valor social que li pertoca al temps que es dedica a una associació i al fet de pertànyer: *“[...]per tal que la importància de les activitats socials tingui un pes més gran en la vida de la gent jove. Introduir els valors del treball en grup, creixement, convivència,*

⁷ Anna Sellarès i Cirach. Barcelona La participació Jove. Col·lecció Sinergia, guies pràctiques. Sinergia 6. Secretaria General de Joventut. Desembre 2003

ajut mutu, treball comú, etc en els individus; i això passa per lluitar contra l'individualisme imperant de la nostra societat." (pàg. 76-77).

Fins aquí hem vist les raons per les quals l'associacionisme podria estar en un moment delicat. D'altra banda, l'associacionisme continua mantenint un discurs on la posició és clara: la participació individual no és participació, el que cal és potenciar una democràcia participativa per tal que els joves puguin accedir a una plena ciutadania i la manera per aconseguir-ho és potenciant el moviment associatiu:

El moviment associatiu és l'element necessari que pot aportar la reflexió i la perspectiva per entendre que molts problemes ni són puntuals, ni individuals, sinó que tenen unes causes estructurals i afecten tot el col·lectiu. Les respostes individuals i parcials no són veritables solucions, perquè no van a la veritable arrel del problema. El nostre concepte de participació implica capacitat de decisió (no una mera consulta vinculant, o la informació sense donar l'oportunitat a expressar el que tothom pensa. Pàg.12-13⁸

Com veurem més endavant aquests factors també van sorgir en l'estudi fet a Mataró sobre els consells municipals, però tot i això crec que encara no s'ha trobat la manera de posar aquestes idees a la pràctica, aconseguir una plena ciutadania a través d'una democràcia participativa que passa per el moviment associatiu i lluita contra l'individualisme creixent.

Si parlem de participació individual, val a dir que no hi ha gaire literatura ni estudis al respecte. L'associacionisme està completament en contra, com hem pogut observar, però existeix un altre posicionament que, si més no, intenta trobar els punts positius. Com hem vist fins ara, degut al context socioeconòmic actual, les formes d'implicació canvien, però també es fa més difícil que els joves s'organitzin de manera col·lectiva, cosa que accentua la participació individual. Aquesta participació individual es pot donar de manera *voluntaria* lligada a tasques assistencialistes; o també es pot donar mitjançant *resistències individuals* allà on no existeix l'organització col·lectiva (al

⁸ Consell Nacional de la Joventut de Catalunya. Barcelona. *III Carta de la Joventut Catalana. El programa Polític del Moviment Associatiu Juvenil*. Col·lecció zarza num. 4. Juny 2004

treball) precisament per l'augment de l'individualisme⁹, sembla doncs que podriem parlar d'una situació en forma d'espiral de la que sembla difícil sortir. No obstant, sí que existeix un argument clarament positiu cap a aquest tipus de participació; s'accepta que no es generen vincles idonis per crear teixit social 'de qualitat', però sí que es considera una participació socialment útil, compromesa i altruista, que el que fa és adaptar-se a les característiques del temps:

Per tant, ens trobem davant una participació diversa, heterogènia, sotmesa als canvis socials i a les transformacions econòmiques. De la diversitat, però, en podem extreure una idea: si bé s'està produint un cert 'esponjament' de la participació social juvenil, que dilueix els límits entre allò que podem considerar participació i allò que no, no podem dir que els joves siguin objecte d'una crisi participativa. Més aviat semblaria al contrari, són un col·lectiu on la participació és minoritària però més voluminosa que en altres, com per exemple els adults. Això sí, el tipus de participació respon cada vegada menys a l'estereotip del que és la participació, perquè s'adapten a les noves formes de fer i a la lògica pròpia de la segona modernitat. La participació és un acte marcadament juvenil, si més no entre la minoria de joves que la consideren part de les seves ocupacions en el temps de lleure”¹⁰

El que es fa més difícil, i és del que no existeix gairebé cap tipus de literatura, és com s'incorpora aquesta participació puntual/individual en les institucions o a l'administració. El que és més difícil és que l'administració trobi una via d'interlocució amb aquest tipus de participació, ja que l'única manera existent, però no viable, és la via personal. També existeix un discurs sobre *'els joves que no estan associats no representen tots els joves'*, aquí a part de la dificultat de trobar una via d'interlocució es qüestiona els drets i deures que aquests joves (i tots) tenim com a ciutadans si volem exercir una plena ciutadania: *"Són els qui exerceixen amb responsabilitat i compromís la ciutadania els qui tenen credibilitat i coneixement per exercir el control democràtic de les institucions. En una democràcia es tenen drets, però també deures; aquesta és la qüestió en la qual cal insistir constantment."*¹¹. Amb això crec que es dona validesa a la participació individual en tant que els joves siguin conscients en què consisteix una

⁹ Anna Sellarès i Cirach. Op.cit. pàg

¹⁰ Isaac González i Balletbó; Jordi Collet i Sabé; Josep Sanmartín i Morant. Op. Cit pàg 118

¹¹ Jordi Serrano; David Sempere; Gemma Martín. Op. Cit pàg 153

democràcia participativa, els seus drets i deures, encara que tal com hem vist al llarg del treball, molts cops és el context i les característiques de les trajectòries juvenils les que marquen la capacitat de participació que aquests joves tenen, per el que no depèn únicament de la seva voluntat.

Tot això ens fa pensar que potser no cal que aquest tipus de participació estigui ‘controlada o lligada’ a l’administració, de fet molts joves participen de manera individual, o fins i tot col·lectiva, de manera aliena a l’administració.

En resum podriem dir que les perspectives sobre la participació puntual/individual varien segons el punt de vista que s’analitzi. De manera totalment negativa des del moviment associatiu ja que no es troba justificació en el context socioeconòmic actual i es culpabilitza a l’individualisme creixent com a motor contrari a tota democràcia participativa i com a conseqüència, allunya encara més als joves d’aconseguir una plena ciutadania. L’altra perspectiva més positiva per part d’altres estudis, posa èmfasis en que la situació marca les maneres com els joves actuen i això ens permet mouren’s d’un estancament rígid (com es considera a l’associacionisme) o formes més ‘líquides’ de participació; en qualsevol cas, és cert que el baix nivell d’implicació no afavorirà la creació d’un teixit social important, però sí que té un valor social compromés i altruista, valors que semblen conviure amb l’individualisme.

Si continuem parlant de les diferents formes de participació, ara ens focalitzem en les estructures de participació formades, dirigides i gestionades per joves: els consells locals, les plataformes mixtes i les assemblees joves¹², el que distingeix un tipus de l’altre és la base de participació que tenen, els consells locals són de base associativa i per tant format per joves d’entitats; les plataformes mixtes com el seu nom indica estan formades per joves a títol personal i joves associats; i per últim les

¹² Anna Sellarès i Cirach. Op. Cit, pàg 45

assembleas joves estan formades únicament per joves a títol individual. Ara si passem a analitzar cada estructura i la relació que estableix amb la participació individual podem observar el següent: *els consells locals* no accepten, en principi, la participació individual, però en la teoria els seus punts forts són la facilitat de funcionament - principalment per l'homogeneïtat i interessos comuns de les entitats que en formen part - és estable en el temps i té capacitat d'influència per fer arribar el seu treball a l'administració. *La plataforma mixta* sí que accepta aquesta participació puntual juntament amb els joves associats, però precisament per això, un dels punts febles és articular la participació d'uns i altres; es considerada també una estructura fràgil per la falta d'homogeneïtat, no obstant un punt molt important és que per el fet d'adoptar joves a títol individual i associats és més propici a ser flexible i adaptar-se a una realitat canviant. *La assemblea jove* està formada únicament per joves a títol individual, això suposa gestionar correctament el relleu per assegurar una continuïtat, en alguns casos pot haver una manca d'assumpció de responsabilitats i visibilitat dels lideratges; però el que cal destacar és que els joves tenen una participació directa i horitzontal, la qual cosa els hi pot fer-se sentir part del projecte comú.

Com hem vist, dos d'aquestes tres formes de participació accepten una participació individual, els punts febles són: crea una certa inestabilitat en la continuïtat de les mateixes i el grup no és completament homogeni amb lo qual potser més difícil arribar a acords o interessos comuns; no obstant entre els punts forts trobem: són formes de participació més riques, capaces d'avançar en el temps i adaptar-se a una realitat on qualsevol persona que vulgui participar pot fer-ho en allò que vulgui i quan vulgui, és cert que això comporta un risc, però també és cert que aquesta participació comportarà un aprenentatge per tothom que en prengui part.

4. ESTUDI D'UN CAS CONCRET, EL CMJ DE MATARÓ I LA JORNADA DE DEBAT SOBRE EL FUTUR DELS CONSELLS MUNICIPALS

Si parlem d'estructures organitzades i impulsades per l'administració ens focalitzarem en el *consell municipal*. En aquests consells hi participen joves associats, personal de l'àmbit de la joventut provinent de l'administració, i joves a títol individual (normalment convidats per la pròpia administració i sense la possibilitat de superar un cert percentatge del total d'assistents¹³). És un òrgan reconegut per l'administració, però els joves que hi participen no tenen capacitat de decisió, és un òrgan merament consultiu i gestionat completament des de l'administració.

Seguint la línia dels consells municipals, passarem per últim al tercer bloc del treball. Aquí exposarem el funcionament, els representants i els temes tractats en el Consell Municipal de Joventut de Mataró des del 2003. I seguidament analitzarem els punts més rellevants en quan a participació que van sorgir en un procés participatiu que es va donar a Mataró¹⁴ entre els que es trobava el Consell Municipal de Joventut.

4.1 EL CONSELL MUNICIPAL DE JOVENTUT DE MATARÓ

Després d'haver consultat el reglament del Consell Municipal de Joventut¹⁵ podem extreure les següents idees rellevants per el nostre treball:

- Acords, informes, propostes i estudis trets del consell no són vinculants per l'Ajuntament. És un òrgan merament consultiu.
- Poden participar joves a títol personal, però són escollits segons els cens de la ciutat, tenint en compte edat, gènere, etc i mai aquest col·lectiu pot superar el 20% de la totalitat del plenari.
- Després de tres sessions sense assistir i sense justificar, ets donat de baixa o substituït per un altre membre de l'entitat.

¹³ Així és el cas del consell municipal de joventut de Mataró que passarem a analitzar en el següent bloc.

¹⁴ Amb el lema *Participa! Jornada de debat sobre el futur dels consells municipals*. Novembre del 2007

¹⁵ Reglament del Consell Municipal de Joventut. Document oficial de l'Ajuntament de Mataró.

- Es reuneix un cop cada tres mesos
- El plenari del consell està format per: el president (l'alcalde), el vice-president (conseller delegat de joventut), i vocals (on entren els joves associats de diferents àmbits, joves a títol individual, conseller d'acció ciutadana i director del Pla Integral de Joventut)

En aquests quatre punts podem concloure com la participació individual/espontànea no existeix, és l'administració qui decideix entre el cens de tota la població juvenil de Mataró qui pot participar i qui no. Una altra dada important és que mai aquesta participació a títol individual pot superar el 20% del total del consell, és a dir, si assiteixen deu joves, només dos podran accedir com a títol individual. També podem observar el lligam que l'administració vol mantenir amb els associats, ja que després de dues sessions sense participar o justificar la seva absència, hauria d'haver un relleu amb una altra persona de la mateixa entitat. I finalment és curiós observar com des de l'administració es demana una continuïtat en l'assistència al consell però en canvi, els joves no tenen poder de decisió, sinó que és un consell merament consultiu. Si observem les persones que dirigeixen el consell veurem a l'alcalde i la Regidora de Joventut, de manera que qui proposa les convocatòries i l'agenda és aquesta direcció, no els joves.

4.2 RESUM I ESTUDI DE LES ACTES DEL CMJ DE MATARÓ

Un cop resumit els aspectes més importants del reglament, passem a analitzar les actes del consell des del 2003. El que més ens interessa és observar el número d'assistents, l'àmbit del que provenen i els joves que participen com a títol individual. Així en la columna d'assistents assenyalarem el número, i l'àmbit (**LL**-lleure; **A**-alumnes instituts; **PiS**-Polítics i Sindicats; **TP**-joves a títol personal, **E**-esports, **S**-social), al final assenyalarem el total de joves que **haurien d'haver assistit** i no ho van

fer. Entre els temes tractats es divideixen entre: habitatge, treball, educació i formació, salut, cultura, oci, associacionisme i participació.

ANY	ACTA	ASSISTENTS	TEMES
2003	Febrer	4- TP 4-LL 2-A 2-PiS Total: 26	-participació -cultura -oci
	Abril	3-TP 1-A 1-E 6-PiS Total: 26	-cultura -oci -participació
	Maig	4-TP 2-A 6-PiS Total: 26	-participació
	Octubre	4-TP 3-LL 2-A 5-PiS Total: 26	-participació (constituïó del consell) -cultura
	Desembre	5-TP 2-LL 2-A 1-E 5-PiS	-habitatge -participació -cultura -oci

ANY	ACTA	ASSISTENTS	TEMES
2004	Març	3-TP 2-LL 1-PiS Total: 23	-participació
	Març	4-TP 1-E 6-PiS 2-A Total: 23	-cultura
	Maig	3-TP 2-LL 2-A 3-PiS Total: 23	-treball
	Juliol	4-TP 3-PiS 1-A Total: 23	-cultura -participació
	Setembre	2-TP 2-A 1-E 5-PiS 1-LL	-cultura

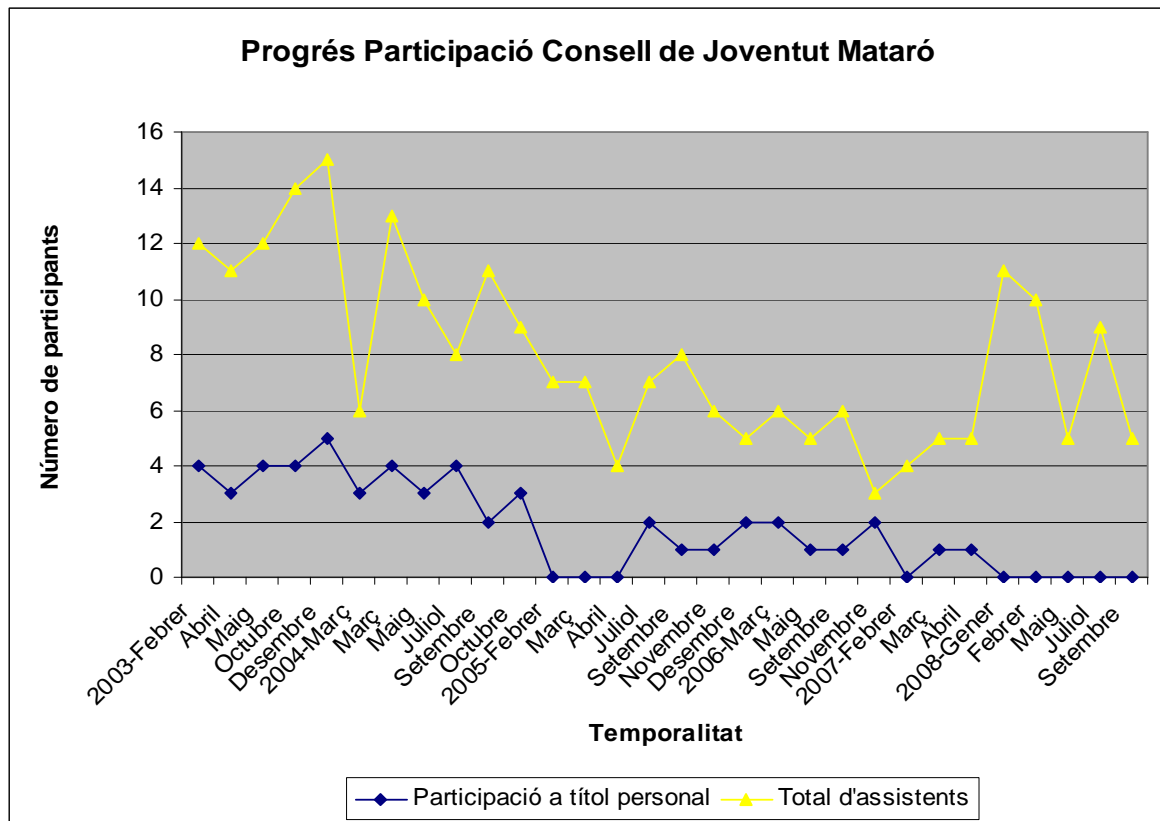
		Total: 22	
	Octubre	3-TP 1-E 5-PiS Total: 20	-cultura

ANY	ACTA	ASSISTENTS	TEMES
2005	Febrer	2-LL 1-A 1-E 3-PiS Total: 20	-presentació proposta Pla Jove 04-08
	Març	2-LL 1-A 3-PiS 1-E Total: 20	-participació (PLJ, Consells municipals) -cultura
	Abril	4-PiS Total: 20	-participació (representants al CM)
	Juliol	2-TP 1-A 4-PiS Total: 20	-participació (PAM i PLJ) -presentació nou regidor joventut
	Setembre	1-TP 1-LL 1-S 1-A 4-PiS Total: 20	-participació
	Novembre	1-TP 1-A 1-S 3-PiS Total: 20	-habitatge -participació
	Desembre	2-TP 1-A 2-PiS Total: 20	-cultura

ANY	ACTA	ASSISTENTS	TEMES
2006	Març	2-TP 1-A 1-S 2-PiS Total: 20	-cultura
	Maig	1-TP 1-A 1-S 2-PiS Total: 19	-oci -participació -educació
	Setembre	1-TP 1-A 1-S 3-PiS Total: 19	-participació -cultura
	Novembre	2-TP 1-A 1-PiS Total: 19	-participació -cultura

ANY	ACTA	ASSISTENTS	TEMES
2007	Febrer	1-A 3-PiS Total: 19	-cultura -associacionisme -participació
	Març	1-TP 1-A 3-PiS Total: 19	-participació
	Abril	1-TP 1-A 2-PiS 1-S Total: 19	

ANY	ACTA	ASSISTENTS	TEMES
2008	Gener	4-PiS 5-S 1-E 1-LL Total: 15	-constitució del nou consell, nova regidora de joventut. (assisteixen tots els responsables de l'ajuntament) -Participació
	Febrer	4-PiS 2-LL 3-S 1-E Total: 17	-habitatge -participació
	Maig	2-PiS 2-S 1-LL Total: 17	-habitatge -participació -formació
	Juliol	2-PiS 5-S 1-LL 1-E Total: 17	-participació
	Setembre	2-S 1-E 1-PiS 1-LL Total: 17	-participació -formació

D'aquestes dades podem extreure diverses observacions. La primera, i la que més ens interessa, és el progrés que ha tingut la participació individual al Consell Municipal de Joventut: en el 2003 van participar un total de 20 joves a títol individual; en el 2004 van ser 19; al 2005 van ser només 6 joves que es va mantenir també al 2006; al 2007 la participació a títol individual va baixar fins a 2 joves; i finalment al llarg del 2008 no ha participat cap jove a títol individual en el Consell. La perspectiva general és que la participació individual ha anat a la baixa fins al punt de desaparèixer. Segons el material recopilat en les actes, el Consell Municipal es va constituir de nou dues vegades, una a l'octubre del 2003 –on la participació va ser la més alta- i un altre al gener del 2008 –on no va assistir ningú a títol individual- en aquest punt desconeixem les causes, però podria ser que des de la pròpia administració no se'ls convoqués, pot ser que no es fes un sorteig amb les dades del cens dels joves de Mataró, o també podria ser que els joves a títol

individual que estaven participant decidissin no continuar en el consell. No obstant, el fet que això es produís al gener del 2008 ens fa que pensar, perquè justament al novembre del 2007 és quan es van realitzar les jornades participatives sobre com millorar els Consells Municipals, i per tant, s'hauria d'esperar una major participació en una nova etapa per al Consell de Joventut que al final no ha resultat així.

Un segon aspecte que també cal comentar és que, a excepció de dues trobades, la participació jove provinent de partits polítics i sindicats sempre ha estat superior a la resta d'àmbits, i en alguns casos amb molta diferència. Això demostra l'interés polític que hi ha en formar part d'un Consell Municipal, tant per potenciar el que s'està fent (en el cas en que el participant és del mateix partit polític que el govern d'actualitat); o utilitzar-ho com una eina reivindicativa per parts dels partits polítics de l'oposició, ja que encara que el Consell Municipal només és un òrgan consultiu es poden fer arribar queixes i suggerències alhora que s'està (o s'hauria d'estar) informat de manera actualitzada de tot el que la Regidoria de Joventut gestiona a la ciutat, i no ens podem enganyar, això també es pot utilitzar en futures campanyes polítiques. Amb això considerem que els Consells Municipals corren el risc d'estar massa polititzats, esdevenint un espai on els debats polítics eclipsen els espais d'interrelació entre entitats i joves no associats i els espais per generar idees, a banda de la part consultiva del mateix Consell. La participació d'entitats d'altres àmbits és més o menys constant –tot i que baixa–.

Un tercer aspecte són els temes tractats, la participació i la cultura són els dos temes per excel·lència més consultats per part de l'administració al Consell; aquesta dada és important, perquè denota que la Regidoria de Joventut està treballant principalment sobre l'eix de participació. Segons les actes, hi ha nivells de participació molt diversos, des d'organitzar un dinar per una fira d'entitats, participar en l'elaboració del Pla Jove, participar en intercanvis juvenils a altres poblacions de la comarca, fins a una participació

merament consultiva sobre algun aspecte que s'està desenvolupant tan des de la Regidoria de Joventut com des de altres Regidories de l'Ajuntament.

Per últim i amb relació amb l'últim bloc del treball, segons la informació extreta de les actes del Consell, en un moment donat -concretament al febrer del 2003- i coincidint amb una avaluació de les jornades de participació de les entitats juvenils de Mataró i la presentació de l'assemblea anual del Consell Nacional de Joventut de Catalunya a Mataró, en el Consell Municipal es va parlar de la opció de que el Consell passés de ser Municipal a Local. Aquesta és una demanda que encara avui, com veurem més endavant, es continua fent, però ja en el 2003 es preveia una falta de participació implicada i incapaç d'autogestionar el seu propi Consell¹⁶, de manera que es va decidir desestimar la proposta.

4.3 JORNADA DE DEBAT SOBRE EL FUTUR DELS CONSELLS MUNICIPALS

Per tal de millorar el Consell Municipal de Joventut en aspectes molt diversos (reglament, mètode de treball, participació, etc) es va convocar una jornada sobre el futur dels Consells Municipals a Mataró¹⁷, entre ells el Consell de Joventut. Un cop llegit el document de treball analitzarem els punts més destacats i rellevants segons el temes tractats en el nostre estudi.

Els punts generals que es van tractar en aquesta jornada van ser: formalitzar un pla de treball comú per a tots els Consells, la necessitat de crear un espai de coordinació entre Consells, un canvi en la seva dinamització i una revisió d'estatuts i reglament.

Sobre el primer punt les inquietuts que van sorgir eren sobre el poder d'incidència que el Consell de Joventut té sobre el pressupost de la Regidoria de Joventut; fins a quin punt el Consell de Joventut té un pla de treball anual; qui és qui decideix els temes que

¹⁶ Curiosament al 2003 hi va haver un dels índex de participació més alts en el Consell Municipal

¹⁷ Amb el lema *Participa! Jornada de debat sobre el futur dels consells municipals*. Novembre del 2007

s'han de tractar i si les decisions són vinculants. Es conclou que a l'inici de cada curs cada Consell elaborarà el seu propi pla de treball on un dels punts serà debatre el pressupost; sobre qui gestiona les decisions i el temes, està clar que fins ara ho feia el president o vice-president del consell (gairebé sempre la regidora de joventut) i el que es conclou després d'aquestes jornades és que *“s'ha d'obrir un procés de reflexió sobre quin ha de ser el paper del polítics, per tal que aquests lideratges siguin positius en les reunions i no una disputa eterna”*¹⁸, de manera que podem entreveure que aquest no és un aspecte fàcil de solventar, i la constància que tenim avui dia, és que el consell continua sent presidit per la Regidora de Joventut i és des del departament mateix que es proposen els temes i gestiona les decisions, ja que la opinió dels joves no és directament vinculant.

Sobre el segon punt les principals inquietuts eren dues: obtenir una resposta a les propostes que realitzaven els joves i visibilitzar la feina feta al consell. Per una banda els joves demanen més suport des de l'administració a les seves propostes, més respostes directes i menys burocràcia perquè els joves no veuen els resultats de les seves suggerències, inquietuts o queixes. D'altra banda, consideren que per tal de fer una bona difusió del treball realitzat en el consell cal que hi hagin accions al carrer, cal donar valor als debats que es creen perquè la gent participi, cal que la seva feina sigui visible i d'aquesta manera tornar a donar el valor social que correspon al fet de col·laborar en un Consell Municipal; aquesta idea de revalorar socialment el treball realitzat i al fet de pertànyer a un col·lectiu és una idea que coincideix amb els arguments utilitzats per el moviment associatiu per tal d'incrementar la participació, així doncs veiem com els joves veuen clar que cal una major visibilitat per tal d'augmentar el valor social que té la participació.

¹⁸ Ajuntament de Mataró: *Participa! Conclusions del procés de millora dels consells municipals*

Sobre el tercer punt les principal inquietuts són: els joves tenen la sensació que sempre participen els mateixos; que en el Consell s'haurien de generar espais de debat i precisament el que falta són les condicions perquè es generin idees, que el Consell no només sigui un punt d'intercanvi d'informacions i demanda d'opinió sense uns resultats clars.

En el últim punt sobre la revisió d'estatuts i de reglament les principals inquietuts són: els joves consideren que el consell hauria d'estar lligat al departament de joventut, no a la regidora política en si, ja que això dificulta realitzar la feina quan és època d'eleccions o hi ha canvi de govern. També proposen que els consells haurien de poder ser convocats per un número elevat de participants quan ho demanessin, no només per el president. Es demana la creació de grups de treball que puguin aparèixer i desaparèixer, aquest punt és molt interessant perquè veiem com en una estructura completament institucionalitzada la voluntat dels joves sembla ser començar a incorporar aspectes puntuals *liquids*, això tindria rellevància amb els arguments que han aparegut a l'inici d'aquest treball, on el context socioeconòmic està marcant una nova manera de participar entre la població, i en aquest cas dels joves. Segons la informació que s'ha pogut llegir en les actes, aquest punt s'està desenvolupant en l'actualitat. El Consell Municipal de Joventut ha determinat grups de treball: un sobre educació en el lleure i l'altre sobre projectes de joventut, cada jove ha pogut incloure's en un grup o altre segons les seves preferències.

Amb això veiem com sí que hi ha un col·lectiu de joves que participen, encara que sigui baix, ara bé, si aquesta participació no rep resposta política encara patirà una devallada més forta. És interessant aquest estudi que es va realitzar sobre el futur dels Consells Municipals, i ja s'han fet avenços i adaptacions per millorar, però encara queda molta feina per fer i sobretot, essent el tema que aquí ens preocupa, donar cabuda a una

participació individual amb la que encara no se sap concretament com treballar des de l'administració, però incorporar-la de nou als Consells Municipals o Locals seria una bona opció.

5. CONCLUSIÓ

A mode de conclusió, cal dir que no hi ha gaire investigació sobre com l'administració pot establir mecanismes per gestionar la participació puntual/individual. Existeixen dues perspectives clarament diferenciades, el moviment associatiu més tradicional considera la participació puntual i individual com el resultat negatiu del context socioeconòmic actual, i veu en l'associacionisme la resposta per tornar a generar vincles col·lectius, projectes comuns, compromís, etc i d'aquesta manera aconseguir un teixit social de qualitat que ens apropi a una plena participació i com a conseqüència una millora en el nostre camí cap a la plena ciutadania. En canvi, existeix un col·lectiu que considera que la participació individual és quelcom que ve generat precisament per el context socioeconòmic actual, però que té aspectes positius com la capacitat canviant (vers la estàtica de l'associacionisme), els joves participants continuant compromesos amb uns valors globals on l'individualisme no està renyit amb l'altruisme i el voluntariat, aquesta perspectiva critica que hi hagi una crisi de participació, tot i que assumeix que la participació és baixa, es parla d'un canvi en els mecanismes que utilitzen els joves per participar, el qual potser no és l'idoni per crear un teixit social de qualitat però en qualsevol cas la participació genera per ella mateixa un aprenentatge:

“La participació és un aprenentatge per a tothom: d'una banda, per a les mateixes persones joves, que a través de la pràctica de la participació i de la reflexió que aquesta implica aprenen habilitats, actituds i valors. I, de l'altra banda, per al conjunt de la societat, que es beneficia de tot allò que aporten les persones joves a partir de la seva capacitat d'innovació i de la visió que tenen sobre el conjunt de processos que viuen actualment les nostres societats”¹⁹

¹⁹ Anna Sellarès i Cirach. Op. Cit pàg 15

En l'anàlisi de les diferents formes de participació s'ha destacat els punts forts i febles de cada mecanisme. És important donar èmfasi al fet que aquelles formes que compten amb la possibilitat d'incorporar la participació individual/puntual són alhora les més inestables en el temps i les més heterogènies però el treball i l'aprenentatge pot ser molt més positiu i ric que en aquelles formes que són més homogènies i estàtiques.

En el últim bloc s'ha analitzat el Consell Municipal de Joventut de Mataró, on hem vist una forta davallada de la participació individual des de l'any 2003 fins al 2008, acompanyat també d'una davallada paral·lela de la participació de les entitats de diferents àmbits. L'estudi realitzat sobre el futur dels Consells Municipals ha estat molt important, i és una informació amb la que l'administració hauria de treballar, encara que tot i que ha hagut alguns canvis positius com els grups de treball i la presa de consciència de revaloritzar socialment el fet de participar; el descontentament sobre aspectes com el funcionament i reglaments segueixen vigents. I el tema que més ens interessa aquí és fer un seguiment a la participació individual que es produeix en el Consell Municipal.

El que continuament cal reivindicar és una educació en la participació, una educació que sembla que continua endavant amb la creació del futur Consell Nacional d'Infants i Adolescents²⁰:

“Els consells, plenaris i audiències públiques d'infants i adolescents són tres fórmules de participació infantil que fomenten la implicació dels nens i nens en les decisions dels seu municipi, convertint-se així en ciutadans i ciutadanes actius. Aquests tres espais permeten que infants i adolescents dialoguin i facin propostes sobre els temes locals que més els interessin, exercint així el seu dret a participar, un dret que tant a infants i joves com a adults, ens fa ser més lliures. Els tres mecanismes de participació són un pas important cap al futur Consell nacional d'infants i adolescents” (pàg. 8)²¹

²⁰ Alguns dels consells d'infants que ja existiesen són: el Consell d'Infants d'Artés, de Cornellà de Llobregat, de Sant Feliu de Llobregat, de l'Hospitalet de Llobregat, de Badalona i de la Ciutat de Lleida.

²¹ Associació Diomira. Barcelona. *Participació un dret, un rept.* Revista Infants i Adolescents. Març 2009

BIBLIOGRAFIA

- Ajuntament de Mataró. *Documents oficials sobre el Consell Municipal de Joventut de Mataró.*
- Ajuntament de Mataró. *Participa! Jornada de debat sobre el futur dels Consells Municipals..* Novembre 2007
- Anna Sellarès i Cirach. Barcelona. *La participació jove.* Col·lecció de guies pràctiques. Sinergia 6. Secretaria General de Joventut. Desembre 2003.
- Associació Diomira. Barcelona. *Participació, un dret, un repte.* Revista Infants i Adolescents. Març 2009.
- Consell Nacional de la Joventut de Catalunya. Barcelona *III Carta de la Joventut Catalana. El Programa Polític del Moviment Associatiu Juvenil.* Col·lecció xarxa jove núm. 4. Juny 2004.
- Jordi Serrano; David Sempere; Gemma Martín. Barcelona. *Joves i participació a Catalunya.* Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia. Col·lecció Estudis nº 2.. Desembre 1999.
- Jordi Serrano; David Sempere; Gemma Martín. Barcelona. *Participació, política i joves. Una aproximació a les pràctiques polítiques, la participació social i l'afecció política de la joventut catalana.* Institut de Govern de Polítiques Públiques (IGOP). Col·lecció estudis nº22. Juny 2007.